

Leafdefol, sûn, feilich, kânsryk opgroei yn gemeente It Hearrenfean.

Onze visie op opvoeden en opgroeien

Concept

Leeswijzer

Voor de leesbaarheid en herkenbaarheid in de visie is een aantal keuzes gemaakt:

- Overall waar we, wij of ons staat, kunt u gemeente Heerenveen lezen;
- Met de term jeugdigen bedoelen we iedereen in de leeftijd van –10 maanden tot en met 27 jaar;
- De term opvoeders kan gelezen worden als: ouder(s), gezaghebbende ouder(s), adoptie ouder(s), stiefouder(s), pleegouder(s) of een andere die een kind of jongere behorend tot het gezin (in welke samenstelling dan ook) verzorgt en opvoedt;
- Als we spreken over externe partners, bedoelen we daar ook opvoeders, jeugdigen en ervaringsdeskundigen mee;
- De term 'jeugdzorg' is de verzamelnaam voor jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering.
- De term 'jeugdhulp' omvat alle vormen van hulp en ondersteuning die worden ingezet, van licht ambulant tot hoog-specialistisch.
- Daar waar voor persoonsnamen de geslachtsduiding "zij" of "haar", "hij" of "hem" wordt gebruikt, moet de genderneutrale duiding m/v/x gelezen worden.

Voorwoord

Beste lezer,

Met deze visie hebben we een duidelijk doel voor ogen: een gemeente waarin jeugdigen liefdevol, gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien. Dat betekent dat we niet alleen moeten reageren wanneer problemen zich voordoen, maar vooral moeten inzetten op preventie en werken aan een sterke basis voor al onze jeugdigen. Opvoeden is geen eenvoudige taak, iedereen kan wel eens steun gebruiken. Daarom vraagt het om een gezamenlijke beweging, waarin wij als gemeenschap niet langs de zijlijn blijven staan. *It takes a village to raise a child* – en met elkaar zijn wij die 'village'. Of u nu ouder, buur, trainer of betrokken inwoner bent; we hebben elkaar nodig om deze ambitie waar te maken. Deze visie is dan ook onze belofte aan de jeugdigen van gemeente Heerenveen: een gemeenschap waarin zij zich gesteund en gezien voelen, een basis die inzet op problemen voorkomen in plaats van genezen.

Onze jeugd heeft onze aandacht en inzet meer dan ooit nodig. Zij hebben de toekomst. Kinderen en jongeren leveren een concrete, betekenisvolle en gewaardeerde bijdrage aan de verbanden waarvan ze deel uitmaken, zoals familie, school en gemeenschap. Maatschappelijke problemen, zoals armoede, sociale druk, complexe echtscheidingen en de invloed van social media, leggen een zware last op hun schouders. Onze jeugdigen voelen de druk van de prestatie maatschappij en een onzekere toekomst door oorlog, klimaatverandering en de woningnood. Te vaak dragen zij de lasten van een wereld die ingewikkeld en veeleisend is.

Deze visie is mede tot stand gekomen dankzij de meedenkkracht van maatschappelijke organisaties, de Participatieraad, betrokken inwoners, de gemeenteraad en de inzet van leden van de commissie Samenlevingszaken. Samen hebben we een koers

bepaald die verder gaat dan de politiek van vandaag. Ik nodig u van harte uit om met ons mee te doen. Laten we bouwen aan een gemeente waarin elke jeugdige zich thuis voelt en ouders zich gesteund voelen en waarin wij als gemeenschap voor elkaar klaarstaan. Samen kunnen we het verschil maken.

Met vriendelijke groet,

Gerrie Rozema

Wethouder gemeente Heerenveen

Inhoudsopgave

1. Inleiding	05
2. Toekomstbeeld 2035: liefdevol, gezond, veilig en kansrijk opgroeien in gemeente Heerenveen	06
3. De bedoeling	07
4. De beweging	08
5. Het belang van preventie	09
6. Leidende Principes	10
7. Voorwaarden voor succes	11
8. Zo doen we dat	12
9. Rol van de gemeente en monitoren	13
10. Financiën	14

1. Inleiding

De jeugd vormt de toekomst van onze gemeenschap. Ze brengt frisse ideeën, energie en innovatie met zich mee. Jeugdigen hebben veel potentie in zich en verdienen de kans om zich optimaal te ontwikkelen. Met de meeste jeugdigen gaat het in onze gemeente gelukkig goed. Nederlandse jeugdigen behoren zelfs tot de gelukkigste van de wereld.

Toch zien we landelijke trends die zorgen baren. In de afgelopen 20 jaar is het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van jeugdhulp verviervoudigd. Ook maken jeugdigen hier langer gebruik van en is er een stijging in vraag en aanbod van individuele ambulante hulp. De uitgaven van de jeugdzorg zijn de afgelopen jaren dan ook flink gestegen. Deze trends hebben te maken met ontwikkelingen in de jeugdzorg zelf, maar hangen ook samen met veranderingen in de maatschappij (prestatiedruk, volwassenenzorg, veiligheid en sociale zekerheid).

Samen staan we voor de uitdaging om te voorkomen dat jeugdigen vastlopen in hun leven. We willen dat zij

de kans krijgen om zich optimaal te ontwikkelen. De jeugdigen van vandaag zijn immers de volwassenen van de toekomst. Dit vraagt om een brede aanpak, waarbij verder wordt gekeken dan alleen jeugdhulp en financiële haalbaarheid. Doorgaan op dezelfde voet betekent vastlopen. Daarom gaan we samen aan de slag en met elkaar de leefwereld van jeugdigen centraal zetten. Om deze beweging te bewerkstelligen zijn we ook afhankelijk van landelijke ontwikkelingen. Bijvoorbeeld de taken en verantwoordelijkheden die toebedeeld worden aan gemeenten, maar ook de financiële kaders.

Onze ambitie is om er gezamenlijk voor te zorgen dat jeugdigen liefdevol, gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien. Dit is ook de koers die gekozen wordt in de landelijke en regionale visies. Als gemeente gaan we hiermee aan de slag vanuit het programma 'De sociale transitie' (in het hoofdlijnenakkoord omschreven als 'Meedoen aan de samenleving'). We kunnen het echter niet alleen. Een goede samenwerking met andere beleidsthema's en externe partners is essentieel.

2. Toekomstbeeld 2035: liefdevol, gezond, veilig en kansrijk opgroeien in gemeente Heerenveen

Ons toekomstbeeld is dat jeugdigen in 2035 opgroeien in een omgeving die hen de mogelijkheid biedt om liefdevol, veilig, gezond en kansrijk op te groeien. Een omgeving die hen volop kansen biedt om zich te ontwikkelen tot gezonde, gelukkige en veerkrachtige volwassenen. Waarbij we investeren in het creëren van een gemeenschap waarin iedere jeugdige en opvoeder, ongeacht achtergrond, toegang heeft tot de middelen en ondersteuning die nodig zijn om veerkrachtig op te kunnen groeien.

We zetten ons hierbij in voor jeugdigen van –10 maanden tot 27 jaar én hun opvoeders. Met –10 maanden verwijzen we naar de periode vóór de geboorte. Onderzoek wijst namelijk uit dat het fundament van de eerste duizend dagen, vanaf 10 maanden voor de geboorte tot ongeveer 2 jaar, essentieel is voor een goede start in het leven. Jongeren tussen 16 en 27 jaar doorlopen een belangrijke transitie naar volwassenheid, waarbij zij staan voor een aantal nieuwe taken, kansen, uitdagingen en moeilijkheden. In deze levensfase zijn hun lichaam en hersenen nog volop in ontwikkeling. Er verandert veel in het leven van jongeren in deze fase. Meestal leren zij dit vanzelf, met vallen en opstaan en met ondersteuning van ouders en vrienden. Voor een aantal jongeren verloopt deze ontwikkeling niet vanzelfsprekend.

Jeugdigen hebben een hoopvol toekomstperspectief nodig; dat is de motor van hun ontwikkeling. Er moet vanuit het perspectief van jeugdigen naar de toekomst gekeken worden. Daarnaast zijn er besluiten nodig die toekomstperspectief bieden. Tenslotte moeten we luisteren naar jeugdigen. Zij vragen erom om gezien en gehoord te worden. Dit vraagt met elkaar los komen van gevestigde belangen en gewoontes. Investeren in een liefdevolle, gezonde, veilige en kansrijke omgeving vraagt om een lange termijn en een doordachte visie. Vervolgens kan vanuit een overstijgende aanpak de strategie verder uitgewerkt worden. Om een verandering teweeg te brengen en voor blijvende resultaten, is het essentieel om een lange termijn visie te hebben en nu stappen voorwaarts te maken.

Liefdevol opgroeien

In 2035 groeien jeugdigen liefdevol op. Ze voelen zich gezien, erkend, begrepen en gekoesterd. Ze worden gewaardeerd om wie ze zijn, zonder oordeel en voorwaarden. Jeugdigen krijgen de ruimte om hun interesses en talenten te ontdekken en de vrijheid om fouten te maken. Dit proces wordt gesteund door opvoeders en een omgeving die actief luistert en emotionele

begeleiding biedt met open communicatie en wederzijds respect. Jeugdigen krijgen de ruimte om zichzelf te ontwikkelen en te groeien, waarbij ze aangemoedigd worden om authentiek en vol vertrouwen in het leven te staan.

Gezond opgroeien

In 2035 is Heerenveen een gemeente waar gezondheid centraal staat. Jeugdigen groeien op in een rookvrije omgeving, waar scholen, speeltuinen en sportverenigingen vrij zijn van tabak. Jeugdigen groeien op in een omgeving waar er aandacht en aanbod is voor gezonde voeding en een actieve leefstijl, dit wordt ook gestimuleerd door de omgeving. Iedere jeugdige heeft hierdoor de mogelijkheid om gezond op te groeien.

Veilig opgroeien

In 2035 groeien jeugdigen op in een omgeving die veilig, liefdevol en ondersteunend is. Een omgeving waarin iedere jeugdige de kans krijgt om te groeien en bloeien zonder de dreiging van geweld of mishandeling. We zetten veiligheid van jeugdigen dan ook altijd voorop. Het gaat hierbij om veiligheid binnen alle contexten; binnen het gezin, binnen de school, bij verenigingen tot aan veiligheid binnen de wijk. Zo zijn er in 2035 buurten waar jeugdigen veilig buiten kunnen spelen, fietsen en naar school kunnen gaan. Er zijn veilige ruimtes waar jeugdigen kunnen samenkomen en deelnemen aan activiteiten. Daarnaast is er een sterk sociaal netwerk, waarin ouders, scholen en buurtbewoners samenwerken om een beschermende omgeving en veilige gemeenschappen te creëren om onbezorgd op te kunnen groeien.

Kansrijk opgroeien

In 2035 hebben alle jeugdigen in de gemeente Heerenveen toegang tot kwalitatief hoogwaardig onderwijs en buitenschoolse activiteiten die hun talenten en interesses stimuleren. Er zijn uitgebreide mogelijkheden voor onder andere naschoolse programma's en sport- en culturele activiteiten, waardoor jeugdigen hun vaardigheden ontwikkelen en hun potentieel maximaal kunnen benutten. Gelijke kansen zijn de norm en er wordt in het bijzonder aandacht gegeven aan jeugdigen die opgroeien onder kwetsbare omstandigheden.

3. De bedoeling

Om het toekomstbeeld van 2035 te realiseren, willen we een beweging maken naar een gemeente waarin:

- **Gezinnen sterk en veerkrachtig zijn:** opvoeders worden ondersteund in hun opvoedende rol en kunnen rekenen op een netwerk van mede-opvoeders en professionals die samenwerken om een positieve opvoedomgeving te creëren. We zien gemeente Heerenveen als een plek waar gezinnen goed gedijen, ondersteund door een hechte gemeenschap die zorg draagt voor elkaar;
- **Basisvoorzieningen van hoge kwaliteit zijn:** scholen, buurthuizen, sportverenigingen en andere basisvoorzieningen zijn toegankelijk en in staat om jeugdigen en hun opvoeders te ondersteunen bij hun dagelijkse uitdagingen. We streven ernaar dat alle jeugdigen en opvoeders toegang hebben tot hoogwaardige en inclusieve basisvoorzieningen die hun groei en ontwikkeling bevorderen;
- **Iedere jeugdige gelijke kansen heeft:** er is geen onderscheid in kansen en mogelijkheden op basis van achtergrond en iedere jeugdige krijgt de kans om zich maximaal te ontplooiën;
- **Samenwerking vanzelfsprekend is:** we zorgen er met verschillende sectoren, zoals onderwijs, zorg en welzijn, voor dat jeugdigen de juiste ondersteuning krijgen. We streven naar een situatie waarin integrale samenwerking vanzelfsprekend is en alle betrokkenen werken vanuit eigenaarschap, een gedeelde visie en gezamenlijke doelstellingen;
- **Normaliseren het uitgangspunt is:** we richten ons op het normaliseren van opvoed- en opgroevraagstukken. Normaliseren gaat over het accepteren van eigen (on)mogelijkheden en het hebben van realistische verwachtingen. Het gaat over zoveel mogelijk zelf doen, met hulp waar het nodig is en zonder hulp waar het kan. Niet gelijk zaken als afwijkend of problematisch beschouwen. Door het bevorderen van een gezonde en normale ontwikkeling, verminderen we de afhankelijkheid van specialistische zorg;
- **Preventie centraal staat:** we richten ons op preventie omdat dit doorwerkt op een positieve ontwikkeling van de jeugd. Daarnaast worden opvoed- en opgroei problemen verminderd of snel gesignaleerd en opgelost. Inzet van preventie is belangrijk, omdat dit helpt voorkomen dat jeugdigen (grote) problemen krijgen.

4. De beweging

We streven ernaar dat jeugdigen liefdevol, veilig, gezond en kansrijk opgroeien en zich kunnen ontwikkelen op een manier die past bij hun mogelijkheden. Dat is onze bedoeling. Om dit toekomstbeeld te kunnen bereiken in 2035, gaan we een verandering realiseren. Hiervoor is het nodig om een beweging te maken naar een andere aanpak. Waar nu de focus ligt op het individu (de jeugdige), gaan we een omslag maken naar een bredere, contextgerichte focus. Dit betekent dat er niet alleen ingezet wordt op jeugdhulp, maar ook op andere gebieden, zoals bijvoorbeeld bestaanszekerheid.

Jeugdhulp is niet altijd de oplossing van een 'probleem'. Preventieve interventies werken vooral in combinatie met een sterk pedagogische basis. Zonder deze basis heeft het inzetten van een interventie vaak minder effect. Een stevige pedagogische basis stimuleert de ontwikkeling van jeugdigen en ondersteunt ouders en opvoeders bij het opvoeden. De pedagogische basis is alles in de wereld om ons heen dat te maken heeft met het opgroeien, het opvoeden en de ontwikkeling van jeugdigen. Het gaat over hoe volwassenen met jeugdigen omgaan, thuis, op school, bij de vereniging en op straat. Het gaat ook over alle andere plaatsen waar ouders en jeugdigen komen: van bankjes in het park tot een wijkcentrum waar iedereen kan binnenlopen. Er zal altijd een groep jeugdigen zijn die gebaat is bij jeugdhulp. Voor deze groep jeugdigen is het ook van belang dat jeugdhulp beschikbaar is en blijft. Hiervoor is investering in de pedagogische basis en preventie nodig, zodat jeugdigen mee kunnen doen en er ruimte is voor ontmoeting. Naast het stimuleren om 'lichte' vragen op te lossen binnen het eigen netwerk is het nodig dat ouders en jeugdigen met 'kleine en lichte' vragen terecht kunnen bij vrij toegankelijke en laagdrempelige hulp. Hiermee wordt de vraag naar zwaardere hulp, voor een deel, voorkomen.

Het is belangrijk dat we met elkaar deze beweging gaan maken. Op termijn is hierdoor minder jeugdhulp nodig. Hierbij sluiten wij aan bij de beweging naar de 'voorkant', waar preventie centraal staat. De eerste 1000 dagen (-10 maanden tot 2 jaar) zijn een belangrijke voorspeller van de latere gezondheid en welbevinden. Het Nederlands Jeugdinstituut heeft vijf belangrijke kerningrediënten beschreven voor deze beweging. Deze ingrediënten komen terug in de Fryske regiovisie en zijn vastgesteld in de startnotitie in de raadsvergadering van 27 juni 2024. Om de beweging te bewerkstelligen gaan we investeren in:

- **Positief opgroeien:** positief opgroeien is het uitgangspunt, waarbij de opvoeders centraal staan. Mede-opvoeders hebben hun eigen rol en taak en werken samen, in het bijzonder met opvoeders en jeugdigen.
- **Een sterke basis:** een sterke pedagogisch basis, waarin jeugdigen waardevolle sociale relaties op kunnen bouwen met hun opvoeders, buurt, school en vrijetijdsverenigingen en aandacht gegeven wordt aan beschermende factoren in gezinnen, buurten en basisvoorzieningen.
- **Sterke preventie:** voorlichting en ondersteuning bij de vraag wat normale opvoed- en opgroevragen zijn en hoe deze kunnen worden aangepakt. De inzet van preventie is doelgericht, gedegen, samenhangend en gecoördineerd.
- **Integraal werken, dichtbij de jeugdige en het gezin:** intensieve samenwerking tussen en met de basisvoorzieningen. Aanwezigheid van voorzieningen waar jeugdigen en opvoeders met vragen terecht kunnen, op plaatsen waar zij vaak komen.
- **Intensieve hulp met duurzame effecten:** Jeugdigen en opvoeders worden zoveel mogelijk in hun eigen gezin, de buurt en het netwerk waarin het kind opgroeit geholpen. Deze omgeving wordt gedurende de hulp versterkt.

5. Het belang van preventie

Figuur 1 laat zien dat het speelveld breder is dan alleen jeugdhulp. Het versterken van de sociale basis, basisvoorzieningen en het zorgen voor vrij toegankelijke hulp en vroegtijdige, gerichte preventie zijn voorbeelden van mogelijkheden om als gemeente te zorgen dat er steeds minder jeugdigen jeugdhulp nodig hebben. Een sterke sociale basis bevordert de positieve ontwikkeling van de jeugd, vermindert opvoed- en opgroei problemen en maakt het mogelijk om deze sneller te signaleren en op te lossen.

Preventie is essentieel om te voorkomen dat jeugdigen en jongeren (grotere) problemen krijgen. Beginnende problemen kunnen zo in goede banen worden geleid en de kans op herhaling wordt verminderd. Op die manier verbeteren we de individuele levens van jeugdigen en zorgen we dat jeugdigen de kans krijgen om zich optimaal te ontwikkelen. Tegelijkertijd blijft de jeugdhulp zo toegankelijk voor jeugdigen en gezinnen in kwetsbare situaties.

Investeren in de jeugd levert op de lange termijn veel op. Zo heeft het een duurzaam en kostendrukkend effect op het budget voor jeugdhulp, maar ook op andere gebieden. Wanneer jeugdigen gezond, veilig, liefdevol en kansrijk opgroeien, werkt dit door in hun welzijn en gezondheid op latere leeftijd en uiteindelijk ook in het leven van hun eventuele jeugdigen.

Naast de piramide in Figuur 1 kan een omgekeerde piramide geplaatst worden voor de benodigde financiële middelen: de kosten per jeugdige in de basis van de piramide zijn laag – de kosten boven in de piramide zijn per jeugdige hoog. Door te investeren in de basis kan een grote doelgroep worden bereikt. Dit helpt om de behoefte aan dure, intensieve zorg te verminderen, wat zowel voor het welzijn van jeugdigen als financieel positief is.

Het is van belang de beweging van kostbare jeugdhulp naar preventie maken. Hiervoor is ook een financiële beweging nodig, want ook goede preventie kost geld. Nu durven investeren in preventie om op lange termijn duurzame resultaten te bereiken en kosten te besparen.

Figuur 1: Interventiepiramide

6. Leidende Principes

In de Fryske Regiovisie “Mei-inoar foar ús bern” en in de startnotitie zijn vijf leidende principes vastgesteld. Wanneer er professionele ondersteuning nodig is, kunnen opvoeders erop vertrouwen dat we werken volgens de volgende leidende principes:

1. Jeugd en gezin centraal

De behoeften en belangen van jeugdigen en hun gezinnen staan altijd voorop. Dit betekent dat we luisteren naar wat zij nodig hebben. Wij werken en denken vanuit één plan voor een jeugdige en gezin, met een vast aanspreekpunt. We tonen vertrouwen in wat het gezin met hulp van de omgeving zelf kan en bieden alleen hulp en steun waar dit echt nodig is.

2. Goed samenspel

We zorgen voor een goede samenwerking met jeugdigen en gezin en met elkaar. Dat betekent dat we afstemmen wie het gezin ondersteunt, dat we duidelijk zijn over onze rol en afstemmen wie wat doet, om te zorgen dat de hulp passend is. Waar dat kan zorgen we voor één aanspreekpunt en zorgen we voor overzicht met één ondersteuningsplan. In ons taalgebruik, processen en systemen zorgen we ervoor dat we aansluiten bij elkaar en dubbel werk voorkomen. We vertrouwen op elkaars deskundigheid en we maken ons sterk voor effectieve samenwerking tussen alle betrokken partijen, inclusief ouders, scholen, zorginstanties en de gemeente. We werken aan een goed systeem waarvan alle ketenpartners onderdeel zijn. De gemeente is hierbij een belangrijke regisseur. Ook zetten we in op de informele netwerken. We zetten in op aandacht voor (informele) contacten in het leven van opvoeders en jeugdigen. Denk hierbij aan belangrijke volwassenen zoals vrienden, burens, familie en bijvoorbeeld de trainer van voetbal in het leven van jeugdigen.

3. Hulp is passend en flexibel

We kijken verder dan het probleem zelf; de achtergrond is belangrijk om het probleem goed te begrijpen. We bieden duidelijkheid over de beschikbaarheid en de kwaliteit van de hulp, en hebben aandacht voor de match tussen hulpvrager en professional. Hulpverlening moet flexibel zijn en zich kunnen aanpassen aan veranderende omstandigheden en behoeften.

4. Iedere jeugdige heeft recht op leerontwikkeling

Leren (en het onderwijs) heeft een belangrijke plek in het leven van jeugdigen. Maar leren gebeurt ook op andere plaatsen dan op school. Naast het ontwikkelen van cognitieve vaardigheden zijn ook het ontwikkelen van levensvaardigheden en aandacht voor psychologische, sociale en emotionele ontwikkeling belangrijk. Onderwijs en persoonlijke ontwikkeling zijn fundamentele rechten voor alle jeugdigen. We streven naar optimale ontwikkelingsmogelijkheden voor alle jeugdigen.

5. De basis op orde

We geloven dat een stevige pedagogische basis bijdraagt aan het liefdevol, gezond, veilig en kansrijk opgroeien. We richten ons op een veelzijdige opgroei- en opvoedomgeving, waarin jeugdigen en hun opvoeders zich gesteund voelen bij de alledaagse uitdagingen in het opvoed- en opgroeiproces. Hiervoor sluiten we aan bij bestaande structuren en versterken we wat ontstaat in de sociale basis. We zetten in op het versterken van de basisvoorzieningen en het zorgen voor vrij toegankelijke hulp en vroege, gerichte preventie. Het versterken van de basisvoorzieningen werkt door op een positieve ontwikkeling van de jeugd. Op die manier worden opvoed- en opgroei problemen verminderd of snel gesignaleerd en opgelost.

7. Voorwaarden voor succes

Deze visie dient om richting te geven aan de manier waarop we de komende tijd de juiste stappen kunnen zetten om jeugdigen liefdevol, veilig, gezond en kansrijk op te laten groeien. Als gemeente kunnen we deze veranderingen niet alleen doorvoeren en ze kunnen ook niet van de ene op de andere dag worden gerealiseerd. Succes is afhankelijk van een goede samenwerking met onze maatschappelijke partners; niet alleen binnen de jeugdzorg, maar bijvoorbeeld ook in de maatschappelijke dienstverlening, onderwijs, volwassenenzorg en andere sectoren. Bovendien kunnen deze veranderingen niet los worden gezien van bredere ontwikkelingen in de gemeenschap, bijvoorbeeld op het gebied van bestaanszekerheid.

Het realiseren van de gewenste werkwijze zal uitdagend zijn. Het vraagt tijd, inspanning en uithoudingsvermogen om de benodigde cultuuromslag te laten plaatsvinden. Om het toekomstbeeld te kunnen bereiken, zijn er dan ook enkele belangrijke voorwaarden voor succes:

- **Breder dan jeugdhulp:** de oplossing ligt niet altijd binnen het jeugddomein. Alleen focussen op jeugdhulp is niet voldoende. We kijken ook naar andere domeinen die invloed hebben op het welzijn van jeugdigen en hun gezinnen;
- **Beweging:** voor verandering is beweging nodig. Om deze beweging op gang te brengen, willen we investeren in de eerdergenoemde kerningrediënten in hoofdstuk 4;
- **Partnerschap:** een brede aanpak vraagt om een collectieve inspanning. Als gemeentelijke organisatie hebben we hier gedeeltelijk invloed op, maar we nemen wel onze verantwoordelijkheid en werken samen met partners om deze verandering te realiseren;
- **Integrale samenwerking en ontschotting financiële middelen:** we zijn ons er met elkaar van bewust zijn dat besluiten die op andere (beleids) thema's worden genomen effect hebben op jeugdigen en hun opvoeders. Dit kan alleen met afstemming, samenwerking en flexibiliteit;
- **Duurzaam:** om te komen tot nieuwe oplossingen en preventieve maatregelen voor jeugd is een langdurige inzet nodig. Dit vraagt om acties die voor langere tijd worden ingezet en een langdurige commitment van alle betrokkenen. Het kan jaren duren om een beweging te maken. Dit reikt verder dan ambtstermijnen en vraagt om beleid dat toekomstbestendig is en de kans krijgt om door te zetten.

8. Zo doen we dat

We werken volgens het volgende handelingsperspectief:

1. We doen het samen met de opvoeders

Opvoeders zijn in de basis verantwoordelijk voor de opvoeding. We werken hierbij vanuit de gedachte van de ouderschapstheorie van Alice van der Pas, waarbij we uitgaan van drie kernpunten:

- Elke opvoeder heeft besef van verantwoordelijk zijn: als professional moet je ervan uitgaan dat alle ouders het beste willen voor hun kind;
- Opvoeden maakt kwetsbaar: het diepe verlangen een goede opvoeder te willen zijn maakt ouderschap per definitie kwetsbaar;
- Opvoeders zijn eindverantwoordelijk: als professional sluit je aan bij wat de opvoeder belangrijk vindt voor zijn of haar kind.

2. We zetten in op normaliseren

We maken normaliserend denken normaal. Het belang van normaliseren ligt in het verminderen van vooroordelen en het bevorderen van een positief zelfbeeld bij opvoeders en jeugdigen. Normaliseren draagt bij aan een omgeving waarin jeugdigen zich begrepen en ondersteund voelen. Dit is essentieel voor hun ontwikkeling en welzijn.

3. We zetten in op beschermende factoren

Beschermende factoren, zoals sterke familiebanden, positieve rolmodellen en goed onderwijs, vormen een buffer tegen risico's die de ontwikkeling van jeugdigen kunnen belemmeren. Ze helpen jeugdigen om weerbaarder te worden en gezonde keuzes te maken. Door te investeren in een omgeving die steun en veiligheid biedt, kunnen jeugdigen beter omgaan met stressvolle situaties. Dit vergroot hun kansen om zich tot gezonde volwassenen te ontwikkelen.

4. We richten ons op de totale situatie

We zetten in op de omstandigheden, omdat het gedrag en de ontwikkeling van jeugdigen in hoge

mate beïnvloed wordt door hun sociale, economische en culturele omgevingen, zoals het gezin, onderwijs en sociale netwerken.

5. We zetten in op steun van de omgeving (it takes a village to raise a child)

De steun van de omgeving (mianskip) is erg belangrijk in het kader van 'it takes a village to raise a child'. Dit betekent dat jeugdigen en ouders in de gemeenschap ook een beroep mogen, durven en kunnen doen op de mianskip. We zetten in op aandacht voor (informele) contacten in het leven van ouders en jeugdigen. Hiervoor zijn onderlinge verbondenheid, vertrouwen en veiligheid in de gemeenschap nodig.

6. We werken samen vanuit pedagogisch partnerschap

Pedagogisch partnerschap houdt in dat de betrokkenen (denk aan ouders en professionals) samenwerken om de motivatie en de ontwikkeling van jeugdigen te bevorderen. Pedagogisch partnerschap gaat uit van wederkerigheid en gelijkwaardigheid in de relatie. Zij zijn partners in een gezamenlijk belang, namelijk het welzijn van de jeugdige. Professionals werken intersectoraal samen vanuit gedeeld eigenaarschap. Professionals zijn passanten binnen een gezin. Uiteindelijk zal een gezin weer zelfstandig en/of met behulp van het netwerk verder gaan.

7. We laten jeugdigen meedenken en mee doen

We geloven in jongerenparticipatie en maken jeugdigen bewust van de invloed die zij hebben. Jeugdigen hebben unieke inzichten in de uitdagingen die zij in het dagelijks leven tegenkomen. Door hen mee te laten denken en te betrekken zorgen we ervoor dat oplossingen beter aansluiten bij de werkelijke behoeftes en interesses. Ook bevordert het participatieproces het gevoel van eigenaarschap en verantwoordelijkheid, waardoor ze meer betrokken raken. Dit kan op den duur leiden tot geïnformeerde en betrokken burgers.

9. Rol van de gemeente en monitoren

Zoals ook beschreven in de Kadernota Sociaal Domein en in het hoofdstuk 'Zo doen we dat', zijn we er voor de Heerenveense gemeenschap. Wij helpen onze inwoners in alle levensfasen, daar waar het hen zelf en/of samen met anderen niet lukt. Als gemeenten hebben we meerdere rollen. We kiezen bij samenwerkingen steeds bewust voor de rol die het beste bij het betreffende onderwerp past op basis van de verschillende verantwoordelijkheden en beleidsdoelen. We kunnen reguleren, regisseren, stimuleren, faciliteren en loslaten.

Bij elke samenwerking kiezen we een rol die zo veel mogelijk initiatief laat bij de gemeenschap, ténzij de rechten van het kind, menselijke waardigheden, bestaanszekerheid of de gemeentelijke financiën om een hogere mate van sturing vraagt. Wanneer de gemeente een regisserende of regulerende rol inneemt, blijft het streven om in een dialoog mét de samenwerkingspartner vorm te geven aan beleid en de uitvoering.

Voor dit programma kiezen we als gemeente een toekomstbestendige koers, die nodig is om uit de huidige dynamiek te komen van een te eenzijdige focus op jeugdhulp en financiële krapte.

Juist nu stevig inzetten op het versterken van het dagelijks leven. Op die manier realiseren we een lagere instroom in de jeugdhulp en zorgen we voor stabiliteit en continuïteit van de jeugdhulp voor de jeugdigen die dit echt nodig hebben. In het programmaplan wordt uitgewerkt hoe we de samenwerking op verschillende onderdelen vormgeven. We doen dit samen met jeugdigen, opvoeders en (keten) partners.

We monitoren de maatschappelijke impact op een integrale manier en rapporteren aan de gemeenteraad volgens de P&C producten (planning en control). We blijven evalueren en leren om het steeds beter te kunnen doen. In het programmaplan wordt uitgewerkt welke resultaten we willen behalen, met welke activiteiten en hoe we de voortgang en impact hiervan monitoren.

10. Financiën

De visie op opvoeden en opgroeien is vanaf 2025 richtinggevend voor de budgetten op het gebied van jeugd. We kunnen niet om de stijgende kosten voor jeugdhulp heen. Gemeenten zijn vanuit de jeugdwet verplicht om passende zorg te bieden. Dit betekent dat gemeenten de kosten voor jeugdhulp betalen. Het beheersen van deze uitgaven vormt een complexe uitdaging door verschillende factoren:

- **Landelijke ontwikkelingen:** de landelijke regering kan een koers uitstippelen waarbij een belangrijke(re) rol is weggelegd voor gemeenten. Hiermee zijn vaak ook financiën gemoeid die invloed hebben. Dit vraagt constant bijstellen, afwegen en anticiperen van de gemeente;
- **Onvoorspelbare zorgvraag:** de kosten hangen samen met hoeveel jeugdigen er jeugdhulp nodig hebben per jaar. De vraag naar jeugdhulp is echter sterk fluctuerend en moeilijk te voorspellen. Dit komt onder meer door sociaaleconomische omstandigheden, veranderende gezinssituaties en andere maatschappelijke invloeden. Deze onvoorspelbaarheid maakt het opstellen van een nauwkeurige begroting lastig;
- **Verwijzingen:** een trend is dat jeugdigen sneller worden doorverwezen, terwijl er minder opties zijn in het voorliggende veld om jeugdigen naar te verwijzen. Als gemeente hebben we weinig invloed op verwijzingen. Ongeveer 70% van de verwijzingen loopt via externe verwijzers, zoals huisartsen, jeugdartsen en gecertificeerde instellingen;
- **Complexe zorgbehoeften:** de diversiteit en complexiteit van de zorgbehoeften van jeugdigen vereisen vaak gespecialiseerde interventies, wat zorgt voor hogere kosten. Zeker wanneer intensieve of langdurige zorg noodzakelijk is. Zorgverleners bepalen hierbij de lengte en intensiteit van de jeugdzorg.
- **Open-einde regeling:** de gemeente is verplicht om jeugdhulp te bieden en te financieren. Dat betekent dat alle jeugdigen en ouders hulp moeten krijgen als ze dat nodig hebben en ook dat het gaat om een open-einde regeling. Er kan geen maximum gesteld worden aan het budget.

Naast dat nu investeren in jeugdigen van maatschappelijk belang is, levert het ook op de lange termijn een duurzaam en kostendrukkend effect op het budget voor

jeugdhulp en op andere gebieden. Wanneer jeugdigen liefdevol, gezond, veilig en kansrijk opgroeien, heeft dit een blijvend positief effect hun welzijn en gezondheid en uiteindelijk ook op dat van hun (eventuele) kinderen. Het voorkomen van de inzet van jeugdhulp, door de inzet van preventie, zoals onder andere het versterken van het dagelijks leven en de pedagogische basis, is de beste weg naar zorgkostenverlaging. Deze kostenbeheersing kan op den duur meer financiële ruimte creëren voor verdere investeringen in preventie.

Het is voorwaardelijk om met realistische ambities, doelen en verwachtingen te werken die zich verhouden tot de beschikbare middelen. Tegelijkertijd staan we als gemeente voor grote financiële uitdagingen, ook op het gebied van jeugd. Daarom is het noodzakelijk om domein overstijgend te werken, ook op financieel vlak, en om (bestaande) middelen anders in te zetten. Daarnaast verkennen we de mogelijkheden voor (landelijke) financiële regelingen.

Bezuinigingen en ombuigingen binnen het sociaal domein op lokaal en landelijk niveau vormen een risico op de haalbaarheid van de te behalen ambities en doelen. Het raakt de bestaande infrastructuur rondom preventie en voorliggende voorzieningen en de effecten hiervan staan haaks op de beoogde beweging zoals beschreven in de visie.

Er zullen altijd kinderen, jongeren en ouders zijn die een beroep moeten doen op jeugdhulp. Het is ook van belang dat voor deze groep jeugdhulp beschikbaar en toegankelijk is en blijft. Echter is er ook een groep jeugdigen en ouders waar vrij toegankelijke hulp (preventie) voldoende voor is. Daar ligt dan ook de invloed van de gemeente om de oplopende jeugdhulpkosten terug te dringen. Preventie kan voorkomen dat kinderen en jongeren problemen krijgen. Daarnaast kan preventie beginnende problemen in goede banen leiden en voorkomen dat problemen terugkomen. Effectieve preventie is cruciaal voor een gezonde, liefdevolle, veilige en kansrijke ontwikkeling. Preventie vraagt om investeringen, duurzame en langdurige inzet. De effecten van preventieve interventies worden pas na langere tijd zichtbaar.

Domein overstijgend werken op inhoudelijk en financieel vlak is noodzakelijk; integraal werken en de verbinding maken tussen de domeinen of leefgebieden waar een jeugdige mee te maken heeft. De visie op opvoeden en opgroeien geeft op inhoud en financiën richting en koers voor de komende jaren.